

SLOVENSKÝ JAZYK NA UKRAJINE

Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov

Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov je zmluvou Rady Európy, ktorá cháni a podporuje inter alia slovenský jazyk na Ukrajine. Tento jazykový sprievodca vás prevedie ustanoveniami charty, ktoré je Ukrajina povinná dodržiavať vo vzťahu k slovenskému jazyku.

► coe.int/minlang

Jazykový sprievodca
pre slovenský jazyk
na Ukrajine

Avšak, ani Ukrajina a Charta samotné nemôžu zaručiť zachovanie vášho jazyka. Hlavná zodpovednosť leží na Vás. Slovenčina na Ukrajine prežije len vtedy, ak ju budete používať každý deň – a všade. Lebo jedna vec je istá: jazyk, ktorým sa hovorí len doma za kuchynským stolom skôr či neskôr vymrie.

Preto nenechávajte Váš jazyk len doma: Vezmite Chartu za slovo a využite všetky možnosti používania slovenčiny aj mimo vašich domov!

Stačí len prehovoriť!

CIELE A ZÁSADY

— Ukrajina vo vzťahu k slovenskému jazyku na územiach, kde je používaný, zakladá svoju politiku, zákonodarstvo a prax na nasledovných cieľoch a zásadách:

- uznanie slovenského jazyka ako vyjadrenie kultúrneho bohatstva
- rešpektovanie geografického územia slovenského jazyka, s cieľom zabezpečiť aby existujúce alebo nové územnosprávne členenie nekládlo prekážky podpore jeho používania
- potreba rázneho konania s cieľom podporiť používanie slovenčiny, s cieľom jej zachovania

— Ukrajina sa zaväzuje, pokiaľ tak už neučinila, že odstráni neopodstatnené rozlišovania, vylučovanie, obmedzovanie alebo uprednostňovanie týkajúce sa slovenského jazyka, smerujúce k odradeniu alebo ohrozovaniu jeho zachovania a rozvoja. Prijatie zvláštnych opatrení v prospech slovenčiny, ktoré zabezpečiarovnosť medzi užívateľmi slovenského jazyka a ostatným obyvateľstvom a následne berú do úvahy ich zvláštne postavenie, sa nepovažuje za diskrimináciu užívateľov rozšírených jazykov.

— Ukrajina sa zaväzuje, že bude pomocou vhodných opatrení podporovať vzájomné porozumenie medzi všetkými jazykovými skupinami v krajine, najmä zahrnutím úcty, rešpektu, pochopenia a tolerance voči slovenskému jazyku medzi cieľe výchovy a vzdelania na Ukrajine, a že bude podporovať hromadné zdieľacie prostriedky v stanovení si rovnakých cieľov.

— Pri určovaní svojej politiky voči slovenčine bude Ukrajina prihliadať k potrebám a prianiam vyjadrených skupinou hovoriacou slovenským jazykom. Ukrajina sa vyzýva, aby v prípade potreby zriadila orgány, ktoré budú štátnym autoritám poskytovať poradenstvo vo všetkých záležitostiach súvisiacich so slovenským jazykom.

VZDELANIE

— Pokiaľ sa jedná o vzdelanie, Ukrajina sa zaväzuje, že na územiach, kde je slovenčina využívaná, v závislosti na situácii a stave slovenčiny a bez ohrozenia výučby ukrajinského jazyka:

- Sprístupní predškolské vzdelanie v úplnej alebo v podstatnej miere v slovenskom jazyku aspoň tým žiakom, ktorých počet je dostačujúci, a ktorých rodiny si to žiadajú
- Sprístupní základné vzdelanie v úplnej alebo podstatnej miere v slovenskom jazyku alebo umožní výučbu slovenčiny ako nedeliteľnú súčasť školskej osnovy
- Sprístupní stredoškolské vzdelanie v úplnej alebo v podstatnej miere v slovenskom jazyku alebo umožní výučbu slovenčiny ako nedeliteľnú súčasť študijného plánu
- Sprístupní technické a odborné vzdelanie v úplnej alebo podstatnej miere v slovenskom jazyku alebo umožní výučbu slovenčiny ako nedeliteľnú súčasť študijného plánu
- Podporí a/alebo dovoľí ustanoviť univerzitu alebo inú formu vyššieho vzdelania v slovenskom jazyku, alebo zariadenie vyučujúce slovenský jazyk ako univerzitu alebo predmet vyššieho vzdelania
- Podporí a/alebo povzbudí ponuku slovenského jazyka ako predmet vzdelávania dospelých a pokračujúceho vzdelania

— Prijme opatrenia, ktoré zabezpečia výučbu histórie a kultúry týkajúce sa slovenského jazyka.

— Poskytne základný a ďalší výcvik pre učiteľov s cieľom správnej implementácie opatrení upravujúcich vzdelanie v slovenskom jazyku.

■ Zriadi dozorný orgán alebo orgány zodpovedné za sledovanie dodržiavania prijatých opatrení a dosiahnutého úspechu v oblasti založenia a vývoja vzdelávania slovenského jazyka, a ktoré budú zodpovedné za koncipovanie pravidelných správ obsahujúcich ich zistenia, ktoré budú verejne publikované.

■ Pokiaľ sa jedná o vzdelanie a so zreteľom na iné územia ako tie, na ktorých sa slovenský jazyk tradične používa, a pokiaľ to počet užívateľov slovenčiny dovoľuje, Ukrajina sa zaväzuje podporiť a poskytnúť výučbu v slovenskom alebo slovenského jazyka na stupni predškolského, základného, stredného alebo technického a odborného vzdelania.

SÚDNE ORGÁNY

■ Vo vzťahu k súdnym obvodom, v ktorých vzhľadom k počtu obyvateľov používajúcich slovenský jazyk je prijatie nižšie uvedených opatrení oprávnené, a podľa situácie a stavu slovenčiny, a zároveň pod podmienkou, že sudca nebude považovať využitie možností uvedených v tomto paragrafe za prekážku riadneho výkonu spravodlivosti, sa Ukrajina zaväzuje, že:

- ▶ V trestnom právnom konaní:
  - Zabezpečí, že podania a dôkazy, či už písomné alebo ústne, nemôžu byť považované za neprípustné len preto, lebo sú formulované v slovenskom jazyku
- ▶ V občianskom právnom konaní:
  - Dovolí, aby dokumenty a dôkazy boli pripravené v slovenskom jazyku
- ▶ V administratívnom právnom konaní:
  - Dovolí, aby dokumenty a dôkazy boli pripravené v slovenskom jazyku
- ▶ Ukrajina sa zaväzuje, že:
  - Nenapadne platnosť právnych dokumentov vystavených na Ukrajine len preto, že sú koncipované v slovenskom jazyku.

■ Ukrajina sa zaväzuje, že sprístupní najdôležitejšie právne predpisy, rovnako ako aj tie zákony, ktoré sa priamo týkajú užívateľov slovenského jazyka, v slovenčine, pokiaľ už nie sú tieto dokumenty dostupné inou cestou.

SPRÁVNE ORGÁNY A VEREJNÉ SLUŽBY

■ Vo vzťahu k miestnym a regionálnym orgánom verejnej správy na tých územiach, kde počet obyvateľov užívajúcich slovenský jazyk oprávňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, Ukrajina je povinná povoliť a podporiť:

- ▶ Používanie slovenského jazyka v rámci štruktúry miestnych a regionálnych orgánov verejnej správy
- ▶ Publikovanie oficiálnych dokumentov regionálnymi orgánmi verejnej správy taktiež v slovenskom jazyku
- ▶ Publikovanie oficiálnych dokumentov miestnymi orgánmi verejnej správy taktiež v slovenskom jazyku
- ▶ Používanie slovenského jazyka regionálnymi orgánmi verejnej správy počas diskusií a zasadnutí ich zhromaždení, avšak bez vylúčenia štátneho jazyka Ukrajiny
- ▶ Používanie slovenského jazyka miestnymi orgánmi verejnej správy počas diskusií a zasadnutí ich zhromaždení, avšak bez vylúčenia štátneho jazyka Ukrajiny
- ▶ Používanie slovenského jazyka miestnymi orgánmi verejnej správy počas diskusií a zasadnutí ich zhromaždení, avšak bez vylúčenia štátneho jazyka Ukrajiny
- ▶ Použitie alebo prijatie tradičného názvu miest v správnej forme v slovenskom jazyku, v kombinácii s názvom v ukrajinskom jazyku, ak je to nevyhnutné.

■ S cieľom správne aplikovať možnosť používania slovenského jazyka v kontakte s orgánmi verejnej správy a verejných služieb, Ukrajina sa zaväzuje prijať nasledujúce opatrenia:

- ▶ Pokiaľ je to možné, kladné vyhovieť žiadosti zamestnancov verejnej správy, ktorí ovládajú slovenčinu, ak žiadajú, aby boli zamestnaní na území, kde je slovenčina používaná

HROMADNÉ ZDEĽOVACIE PROSTRIEDKY

Ukrajina sa zaväzuje, že pre užívateľov slovenského jazyka na území, kde sa slovenčinou hovorí, v závislosti na jej situácii a stave a na tom, či je priamo alebo nepriamo v právomoci a pôsobnosti orgánov verejnej moci, či sú k tomu umocnené a či zvyčajne pôsobia v tejto oblasti, a zároveň v súlade s rešpektovaním zásady nezávislosti a autonómie hromadných zdieľacích prostriedkov:

- Adekvátnym spôsobom zabezpečiť, aby prevádzkovatelia verejného rozhlasového a televízneho vysielania vysielali programy v slovenskom jazyku
- Podporiť pravidelné vysielanie súkromných rozhlasových programov v slovenskom jazyku alebo tomuto vysielaniu napomáhať
- Podporiť pravidelné vysielanie súkromných televíznych programov v slovenskom jazyku alebo tomuto vysielaniu napomáhať
- Podporiť výrobu a distribúciu zvukových nahrávok a audiovizuálnych diel v slovenskom jazyku alebo k nim bude napomáhať
- Podporiť zriadenie alebo zachovanie aspoň jedných novín v slovenskom jazyku alebo k tomu bude napomáhať
- Bude podporovať prípravu novinárov a iných pracovníkov pre prácu v hromadných zdieľacích prostriedkoch používajúcich slovenčinu

Ukrajina sa zaväzuje, že zaručí slobodu priameho príjmu rozhlasového a televízneho vysielania zo susedných krajín v jazyku, ktorý sa používa v rovnakej alebo podobnej forme ako slovenčina, a že nebude brániť opakovanému prenosu rozhlasového a televízneho vysielania zo susedných krajín v tomto jazyku. Ďalej sa zaväzuje, že zaistí, aby žiadnym spôsobom nebola obmedzovaná sloboda prejavu a slobodný tok informácií v tlači v jazyku, ktorý je používaný v rovnakej alebo podobnej forme ako slovenský jazyk. Uplatňovanie týchto slobôd môže podliehať právnym obmedzeniam.

Ukrajina sa zaväzuje zabezpečiť, aby záujmy užívateľov slovenského jazyka boli zastúpené alebo vzaté do úvahy orgánmi zriadených na základe zákona, ktorých poslaním je zaručiť slobodu a pluralitu hromadných zdieľacích prostriedkov.

KULTÚRNE ČINNOSTI A ZARIADENIA

S ohľadom na kultúrnu činnosť a zariadenia – najmä knižnice, videopožičovne, kultúrne strediská, múzeá, archívy, akadémiu, divadlá a kiná, rovnako ako aj literárna tvorba a filmová produkcia, folklórne formy kultúrneho prejavu, festivaly a kultúrny priemysel, zahrňujúc využitie nových technológií – Ukrajina sa zaväzuje, že na území, kde sa slovenský jazyk používa a ak k tomu majú verejné orgány právomoci a pôsobnosť, sú k tomu umocnené a obvykle v tejto oblasti pôsobia:

- Bude podporovať formy prejavu a iniciatívy typické pre slovenský jazyk a napomáhať rôznym možnostiam sprístupnenia diel vytvorených v slovenčine
- Bude napomáhať rôznym spôsobom sprístupnenia diel vytvorených v slovenčine prekladom do iných jazykov prostredníctvom podpory a rozvoja prekladateľstva, dabingu, post-synchronizácie a zadovážením filmových titulok
- Bude napomáhať sprístupneniu diel vytvorených v iných jazykoch prekladom do slovenčiny prostredníctvom podpory a rozvoja prekladateľstva, dabingu, post-synchronizácie a zadovážením filmových titulok
- Zaistí, aby orgány poverené organizáciou a podporovaním kultúrnej činnosti rôzneho druhu vhodným spôsobom zahrnuli znalosť a používanie slovenského jazyka a jeho kultúry do podujatí, ku ktorým dávajú podnet alebo ktoré podporujú
- Bude podporovať priamu účasť predstaviteľov užívateľov slovenského jazyka na poskytovaní prostriedkov a plánovaní kultúrnych podujatí a aktivít

- ▶ Bude podporovať a umožní vytvorenie orgánu alebo orgánov zodpovedných za zozbieranie, zachovanie kópií, prezentovanie a publikovanie prác vytvorených v slovenskom jazyku

■ **Vo vzťahu k iným územiám ako k tým, na ktorých sa slovenský jazyk tradične používa, sa Ukrajina zaväzuje dovoliť, podporovať alebo zaisťovať vhodné kultúrne činnosti a zariadenia, pokiaľ je to opodstatnené počtom užívateľov slovenčiny.**

■ Ukrajina sa zaväzuje, že v oblasti vykonávania svojej kultúrnej politiky v zahraničí prijme také opatrenia, ktoré poskytnú slovenčine a jej kultúre náležité miesto.

EKONOMICKÝ A SPOLOČENSKÝ ŽIVOT

■ **Pokiaľ sa jedná o ekonomické a spoločenské aktivity, Ukrajina sa zaväzuje, že v celoštátnej pôsobnosti:**

- ▶ Zakáže vsunutie do vnútorných predpisov spoločností a právnych dokumentov akéhokoľvek ustanovenie, ktoré vylučuje alebo obmedzuje použitie slovenčiny, prinajmenšom medzi používateľmi toho istého jazyka
- ▶ Odmietne postupy, ktorých cieľom je odradiť užívateľov slovenského jazyka od jeho používania v spojitosti s ekonomickými a spoločenskými aktivitami

CEZHRANIČNÉ VÝMENY

■ **Ukrajina sa zaväzuje, že bude:**

- ▶ Dodržiavať existujúce dvojstranné a mnohostranné dohody, ktoré ju spájajú so štátmi, v ktorých sa slovenský jazyk používa v rovnakej alebo podobnej forme, alebo, ak je to nevyhnutné, usilovať o dosiahnutie týchto dohôd spôsobom, ktorý by podporoval styky medzi užívateľmi slovenčiny v príslušných

štátoch, a to v oblasti kultúry, školstva, informácií, odborného a celoživotného vzdelávania

- ▶ V prospech slovenčiny napomáhať a/alebo podporovať cezhraničnú spoluprácu, najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi, na ktorých územiach sa slovenský jazyk používa v rovnakej alebo podobnej forme

Dodatočne k charte môžete taktiež ťažiť z ustanovení Rámcového dohovoru o ochrane národnostných menšín. Touto zmluvou Ukrajina podporuje vhodné podmienky, umožňujúce osobám patriacim k národnostným menšinám zachovávať a rozvíjať svoju kultúru a zásadné elementy svojej identity (jazyk, náboženstvo, tradície a kultúrne dedičstvo) a chráni tieto osoby pred asimiláciou. Rámcový dohovor zaručuje právo používať svoj menšinový jazyk vo verejnom živote a zasahuje do oblastí ako prístup k učebniciam, právo zakladať a spravovať svoje vlastné súkromné vzdelávacie inštitúcie, právo používať svoje krstné meno a uvádzať názvy ulíc v menšinovom jazyku, právo v menšinovom jazyku rozmiestňovať verejne viditeľné znaky a nápisy súkromnej povahy, účinnú účasť na verejnom živote (vrátane nevládných organizácií) a uzatváranie dohôd s inými štátmi za účelom zabezpečenia ochrany príslušníkov národnostných menšín.

NARAZILI STE NA PROBLÉMY?

Orgány a združenia, ktoré boli na Ukrajine legálne ustanovené, môžu Radu Európy upozorniť na záležitosti súvisiace so záväzkami Charty, do ktorých Ukrajina vstúpila. Tieto prehlásenia môžu byť podané na:

European Charter for Regional or Minority Languages
Council of Europe
F-67075 Strasbourg
minlang.secretariat@coe.int

Jazykový sprievodca bol koncipovaný tak, aby poskytol pre každý jazyk, ktorý je pokrytý Európskou chartou regionálnych alebo menšinových jazykov, prehľad o preňho platných ustanoveniach. Tento občiansky sprievodca nenahrádza Chartu. Pre presné formulácie všetkých ustanovení, ktoré boli jednotlivými stranami prijaté, sa prosím obráťte na webovú stránku Rady Európy: <http://conventions.coe.int>. Ďalší jazykoví sprievodcovia sú v štádiu prípravy.